

ฉับโพง : การละเล่นของเด็ก

การละเล่นของเด็ก หมายถึง กิจกรรมการเล่นของเด็ก เป็นกิจกรรมนันทนาการหนึ่งซึ่งได้รับการยอมรับร่วมกันในสังคมโดยมีรากฐานมาจากความเป็นจริงแห่งวิถีชีวิตของชุมชนที่มีการประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน การละเล่นเป็นการผ่อนคลาย ความสนุกสนานเพลิดเพลินในโอกาสต่าง ๆ การละเล่นบางชนิดได้รับการถ่ายทอดสืบสานต่อกันมา และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่องจนมีลักษณะเฉพาะถิ่น การละเล่นของเด็กจึงเป็นผลผลิตอันเกิดจากความคิดและจินตนาการของมนุษย์ ย่อมสะท้อนถึงโลกทัศน์ ภูมิธรรม และจิตวิญญาณของบรรพชนในท้องถิ่นที่ได้ถูกหล่อหลอมจนตกผลึกเป็นภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า และได้กลายเป็นมรดกวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของประเทศชาติ การละเล่นนับว่ามีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์มาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการละเล่นของเด็กและของผู้ใหญ่ล้วนแสดงออกถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยมและความเชื่อของสังคมนั้น ๆ ทั้งยังก่อคุณค่าแก่ผู้เล่นและผู้เฝ้าดู ในด้านการผ่อนคลายอารมณ์ เสริมสร้างพลังกายให้แข็งแรง ฝึกความคิด ความเข้าใจ การแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดระเบียบวินัย เกิดการยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม ทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็งจนก่อเป็นความดีงามอันเป็นวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น หากปัจจุบันการละเล่นบางอย่างได้ถูกลบเลือนหายไป อันเนื่องจากสภาพแวดล้อมและการพัฒนาการเทคโนโลยีที่มีความเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น ดังเช่นของเล่นเด็ก ที่เรียกว่า ฉับโพง ซึ่งกาลเวลาได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากกระบอกไม้ไผ่มาเป็นหนังสติ๊ก ปืนเด็กเล่น หรือกลายเป็นเกมส์ยิงปืนในแอปโทรศัพท์มือถือที่เล่นการทั่วโลก ณ ปัจจุบันนี้

ฉับโพง บางท้องถิ่นในภาคใต้อาจเรียกว่า ฉิดโหลง บอตกบ บอดตุต บอแกลัด หรือซัปโพละ เป็นของเล่นที่เด็กดัดแปลงมาจากปลายไม้ไผ่ศรีสุคนธ์นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านในการนำวัสดุจากธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นนำมาประดิษฐ์เป็นฉับโพง ซึ่งผู้ประดิษฐ์จะเป็นพ่อหรือผู้ใหญ่ที่มีความรู้ ความสามารถในการเหลาไม้ไผ่เพื่อนำมาทำให้ลูกหลานเล่น โดยใช้ทักษะและเทคนิคในการเหลาไม้ไผ่ อุปกรณ์มีด้วยกัน 2 ชิ้น คือ กระบอกใส่ลูกกระสุนเป็นไม้ไผ่เนื้อหนามีรูเล็กๆ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1/2-1 เซนติเมตร ขนาดความยาวเท่ากับ 1 ปล้อง ตัดปล้องออกทั้งหัวและท้ายให้รูทะลุกันตลอดแบบหลอดกาแฟ เรียกว่า กระบอกฉับโพง และไม้ไผ่ที่เหลาให้เล็ก ขนาดพอใส่เข้าไปในรู แต่มีความยาวน้อยกว่ากระบอกเล็กน้อย ไม้ไผ่ที่เหลาใช้เป็นแกนเพื่อที่ใช้อัดแรงดันกระสุน โดยลูกกระสุนใช้วัตถุดิบเล็กๆ เล็กๆ มีขนาดโตกว่ารูกระบอกเล็กน้อย พอที่จะอัดเข้าไปในรูกระบอกได้ เช่น ลูกพลับพลาลูกหวาย หรือกระดาษชุบน้ำให้เปื่อยและปั่นให้เป็นก้อนกลมๆ เล็กๆ แทนคล้ายๆ ปืน มีเสียงดังและมีกระสุนพุ่งออกมาเป็นการเล่นของเด็กผู้ชายโดยส่วนมาก สถานที่เล่นอาจเล่นในสนามกลางแจ้งหรือเล่นในบ้านก็ได้

วิธีเล่น เอากระสุนอัดเข้าไป ในรูกระบอกไม้ไผ่ ใช้ไม้ไผ่ที่เหลาเป็นแกนกระทุ้งจนกระสุนเข้าไปโดยประมาณ 1 ใน 4 ของกระบอกใช้กระสุนอีกนัดหนึ่งอัดเข้าไปอีก เอาไม้ไผ่ที่เป็นแกนกระทุ้งเข้าไปอย่างแรง อากาศที่มีอยู่ในกระบอกจะอัดให้ลูกกระสุนนัดแรกพุ่งออกจากกระบอกทำให้เกิดเสียงดัง การเล่นฉับโพงเป็นการเล่นของเด็กไม่มีกติกาใดๆ เป็นการเล่นที่มุ่งความสนุกสนานของเด็กผู้ชาย ถ้ามีผู้เล่นหลายๆคน เด็กๆ

อาจจะแบ่งออกเป็นสองฝ่ายใช้ฉับโผงยิงกระสุนเข้าหากัน กระสุนที่พุ่งออกไปอย่างแรงถ้าถูกร่างกายจะทำให้เจ็บปวด และถ้าถูกนัยต์ตาจะทำให้เกิดอันตรายได้ (จรัสณ์ บัวแก้ว)

ปัจจุบันการเล่นฉับโผงเป็นที่รู้จักน้อยมากในกลุ่มเด็กสมัยใหม่ ด้วยมีปัจจัยหลายรูปแบบทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม การรับอิทธิพลทางด้านตะวันตก ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ทำให้มีการผลิตของเล่นใหม่ๆ อย่างเช่น เกมสกีโน้ตโทรศัพท์มือถือ ปืนกลของเด็ก หรือของเล่นอื่นๆ ที่เข้ามามากมาย มีความสนุก แปลกใหม่ และเพลิดเพลินมากกว่าฉับโผงของเล่นในอดีต สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของเล่นของเด็กทางด้านทุนวัฒนธรรม เด็กๆ ในชุมชนหรือบางท้องถิ่นยังรู้จักการเล่นฉับโผงอยู่บ้าง เพราะมีวัสดุจากธรรมชาติที่พอให้ประดิษฐ์เล่นได้ อย่างเช่น ไม้ไผ่ เป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการซื้อของเล่น ฉับโผงจึงยังพบในกลุ่มเด็กที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านตามแถบชนบทหรือชุมชนที่มีทรัพยากรดังกล่าวอยู่ แม้จะรับอิทธิพลของเล่นจากตะวันตก แต่ก็ยังคงมีเด็กๆ รุ่นใหม่ ที่ยังเห็นคุณค่าของทรัพยากรในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์โดยไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการซื้อของเล่นที่มีราคาแพง อีกทั้งยังช่วยผ่อนคลายการเล่นของเด็กฝึกกล้ามเนื้อ ฝึกสมาธิในการยิง และ

พิพิธภัณฑ์คหบดีชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มีห้องการเล่นของเด็กภาคใต้ ในกลุ่มอาคารหลังคาจั่ว ภายในห้องจัดแสดงเรื่องราวที่เกี่ยวกับการละเล่นของเด็กในภาคใต้ เช่น ฉับโผง การเล่นว่าว การปั้นดินเหนียว รูปวัว ควาย การเล่นตีวงล้อ มอญซ่อนผ้า ในห้องจัดแสดงนี้ได้แสดงเรื่องราวของเล่นหรือการละเล่นของเด็กตามบริบทของหมู่บ้านอันมีทรัพยากรที่มีคุณค่านำมาซึ่งการเล่าเรื่องราวที่นับวันใกล้จะสูญหายไปเพราะปัจจัยการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการพัฒนาการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

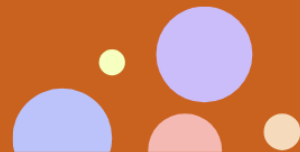
อ้างอิง

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 2, จรัสณ์ บัวแก้ว หน้าที่ 1806.

ศิลปโบราณวัตถุ

จากพิพิธภัณฑ์คหบดีวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา

<https://suttinee2541.wordpress.com/ความเป็นมาของการละเล่น>